

Vallomás az anyanyelvről

(Elhangzott Budapesten, a Kosztolányi Dezső Művelődési Házban 1994. november 12-én, a Magyar Nyelv hete alkalmából.)

Kedves anyanyelvi testvéreim!

„Meg ne ártson a dicséret, édes-fiam, te ugyan igenvalóst megcsiszoltattad a szólásbéli kárbunkuluskövedet!” Áldott emlékü, regényhős Édesapám fogadta ekképpen a jórészt börtönben s ceruza-papíros híjával fejben „megírt” első regényemet, a Majoros Ádám krónikáját. S ennél égi labdázóbb méltatást bizony sohasem-is kaptam eddigvaló, lassacskán a háromnegyed évszázad felé billenő életemben. Azt példálózgatta ugyanis ezzel Atyám, aki petróleumlámpás-bányakemencés tanyai világunkban nemcsak imádságos áhítattal olvasta Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, későbbecsken Szabó Pál és Tamási Áron műveit, hanem felolvasta a komázásra összesereglet, résziben írástudatlan szomszédságnak is, hogy amikor megszületünk, kinek-kinek a Jóisten egy-egy gyémántkavicsot rejt el a nyelve alá, koldusképpen is királyi útravalóként. S a többi már az illető anyja-majmaszemélyes ügye-dolga-felelőssége.

Csiszolhatja népballadás diadémmá, hétkrajcár-ára örökkévalósággá, ábeli sarkcsillaggá: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne!” De nyálasan is a fogához kocogtathatja, úgy, hogy zörejjé hitványul tőle a dal.

Hitvallásommá is lett ez a gyémántos párhuzam, hiszen élet-buddogásom rendjén, személyemtől és írásaimtól függetlenül, sokan reámondták a meghitelő áment. A székely népköltészet, Szabó Dezső látóhatárt teljesítő felszólítása: „... szeressétek az emberi lélek legcsodálatosabb, legmegmondóbb muzsikáját: az édes magyar nyelvet. Mert a magyar paraszt és a magyar nyelv a mi földi örökkévalóságunk.” A halálra menendő Radnóti Miklós ugyan vall és vállal, alig hetekkel égbekiáltó mártírsága előtt: „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nékem szülőházam...” s életével verte reá a pecsétet, az anyanyelvét is megszentelve ezáltal, mely előtt ma is, itten is hódolunk.

Kedves Anyanyelv-testvéreim!

A sok kicsi gyémántkavicsoska mindegyüttesen közös kincsünk, mellyel bizony a magyar közösség felelősei nem mindenkor elvárható reáfigyelmezővel gazdálkodnak. Míg erre-felé sántikáltattam a szibériai reumámat, annyi hot-dog-ot, shop-ot, mifenét olvashattam kirakati „európaiságunk” bizonyosságként, hogy ennél csupán a tömegtájékoztatósi halljakendek, a rádió, a televízió, sajtó nyilvánossága közajándékoz többet. Pedig itten is érvényesülhetne az Európai Gazdasági Közösségre való kacsingatás, hiszen példának okáért Franciaországban tételesen büntetik a nyilvános nyelvrömbölést. S az összevetésen ne botránkozzék meg senki, hiszen mi is „nagy hatalom”, nyelvi nagy hatalom vagyunk!

Szabó T Attila, a kolozsvári nyelvapostol közelestant milliósra becsülte a szókincsünk, nyelvi fordulataink, tájnyelvi megnyilatkozásaink számát, az angol többszörösére, s hogy ez mekkora vagyon, mércéje lehet, hogy a nyelvfejedelem, Arany János mintegy hatvanezer gyémántdarabkával teremtette meg örökkévalóságát. S ez a kincs jórészt élő-eleven, ha shopos fogamzástátlókkal nem írtjuk. Annyira, hogy míg a londoniaknak szinte szótár szükségeltetik Shakespeare olvasásához, mi maiként élvezhetjük az alig nemzedéknyivel ifjabb Balassi Bálintot, odafigyeléssel élvezhető a Mária-siralom s élő emberek használják a Tihanyi Apátság alapítólevelében szereplő szolganeveket. S a csángó véreink mondhatni a Halotti-beszéd zamatával hódolnak a Napbaöltözött Boldogasszonynak, Csíksomlyón, pünkösdi búcsújáráskor, odafenn a Salvator-kápolnánál.

Kedves Anyanyelvi testvéreim!

Gyémántjaink ügyében így teszen tanúbizonyságot Ady Endre is, az ismeretlen Korvin-kódex margójára című, 1905-ben, a Figyelőben megjelent Erdély-hitű szerelmi vallomásában: „Shakespeare születésének esztendejében itt ír drámát Karádi Pál...” „Itt siratja az első magyar kultúrember, Szenci Molnár Albert, hogy ő magyar, de nem lenne más egy világért sem...”

Arról is kevés szólás esik a keresztény egyetemesség címszava alatt, hogy Káldi György jezsuita páter bibliafordításának dolgában az írónak is nyelvteremtően óriás Pázmány Péter bíboros a zsoldáros Bethlen Gábor kálomista fejedelemre kacsintott s az menten a tarsolyába nyúlott, hogy a jezsuita szentírás magyarító javára, tudván, nemcsak gyémánt, haza is a nyelv, közös haza, s a legnagyobb haza, mert nem ismer határokat.

Drága Anyanyelvi-testvéreim!

A cseppje ugyan vallhat a tenger felől, mégsem maga a tenger, nékem is a nyelvem mögé kell tehát számüznöm további mondandó szándékaimat.

S búcsúzásul: Úgy áldjon, gyámolítson, segedelmezzen mindnyájunkat az örökkévaló Isten, ahogy őrizzük, ápoljuk, csiszolgatjuk, műveljük gyémántos közös kincsünket, anyanyelvünket, mellyel, mindenkivel egyenrangúak, míg nélküle csupán janicsárok, a szolgáknak szolgálói lehetünk.

Megtartó kincsünk, anyanyelvünk, adj hitet, őrizz meg és maradj velünk.

Tímár Máté